

LASTEN HYVÄN ELÄMÄN PUOLESTA

Teksti Hannu Keränen

Lapset halutaan entistä näkyvämmiin mukaan päätöksentekoon. Seurakunnat ovat nimenneet jo yli sata lapsiasiahenkilöä, joiden tukena toimii lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula.

Suomen ensimmäisen lapsiasiavaltuutetun Maria Kaisa Aulan mukaan maassamme on paljon keskustelua lasten ja nuorten hyvän elämän puolesta. Samoin lasten oikeuksia suojellaan lailla hyvin, mutta lait eivät aina toteudu toivotulla tavalla. Kuntien välillä on vielä isoja eroja siinä, miten perheitä tuetaan ajoissa tai nuoria ja lapsia otetaan mukaan palveluiden kehittämiseen.

– Tahto pitäisi saada toiminnaksi ja päätöksiksi. Auttajien voimavarat tahtovat vähetä lasten ja perheiden palveluista. Veronmaksajillekin olisi edullisempaa toimia varhaisessa vaiheessa, tähdentää Aula.

Eri toimijoiden yhteistyö ja arjen tuki olisivat perheille tärkeitä.

– Tarvitaan lisää hyvin käytännöllistä, arjen tukea perheille. Lastensuojelussa on monessa kunnassa sosiaalityöntekijöillä niin paljon asiakkaita, etteivät he ehdi kohdata lapsia ja nuoria kunnolla. Joskus kohtaaminen on kiinni myös osaamisesta ja vuorovaikutustaidoista, eli laatua pitää parantaa.

Aulan mukaan työssä on paljon ammattilaisia, mutta ne toimivat omilla hallinnonaloillaan.

– Tarvitaan yhteistyötä, monialaisuutta ja uudenlaisia palveluita, jotka yhdistävät ammattilaisia. Lapsille ja nuorille on avainasia, että heidän arkiympäristössään on luotettavia, tuttuja aikuisia, joille voi puhua, jos on huolia. Ammatti tai titteli ei siinä ole pääasia.

Ajoissa apua arkeen

Aula kaipaa kotikasvatukseen tukea, sillä ihmissuhteet kannattelevat lapsen hyvinvointia. Hän nostaa esille myös seurakuntien tehtävän.

– Lasten ja nuorten elämästä puuttuu läsnä olevia aikuisia. Kyse voi olla myös kavereiden puutteesta. Yhteisöt ja seurakunnat voivat auttaa siinä, ettei kukaan lapsi tai nuori jäisi yksin. Toiminnassaan ne voivat vahvistaa lasten ja nuorten osallistumista ja vaikuttamista, nähdyksi ja kuulluksi tulemistä. Ja onhan lapsella oikeus saada hengellistä kasvatusta, mikä on seurakuntien tehtävä.

Harrastustoiminnan Aula näkee myös kanavana, jossa tuetaan kaverisuhteita ja ehkäistään kiusaamista ja ulkopuolelle jäämistä. Nuoret pitää ottaa mukaan myös toiminnan kehittämiseen ja arviointiin.

Lapsen ihmisarvo kasvanut

Käsitys lapsen ihmisarvosta on Aulan mielestä vahvistunut.

– Ymmärretään paremmin, että myös lapsella on oikeus elää turvassa eikä häntä saa satuttaa edes kasvatuksen nimissä. Lapsen ja vanhemman molemminpuolinen kunnioitus ja hyvä keskusteluyhteys ovat avainasioita.

Vanhempi näyttää myös esimerkkiä ongelmien ja riitojen ratkaisussa. Aikuisen käyttäessä vahvemman oikeutta siirtyvät Aulan mielestä ratkaisumallit myös lapsen käyttöön hänen omassa elämässään.

– Lähisuhdeväkivallan vähentämisessä on alettu muistaa, että kyse on paitsi naisista ja miehistä myös lapsista. Suunta on sikäli hyvä, että lapsiin kohdistuvan väkivallan yleisyys on lievän väkivallan osalta puolittunut 1980-luvulta.

Lapset päätöksentekoon

Tavoite on nostaa lasten ja nuorten asemaa myös päätöksenteossa.

– Selkeä tavoite on, että lasten ja nuorten kannalta tärkeät asiat ja palvelut otettaisiin huomioon, kun kuntauudistuksia tehdään. Sellaisia ovat esimerkiksi joukkoliikenne, toisen asteen koulutuksen kokonaisuus ja harrastus- sekä liikuntamahdollisuudet ja terveydenhuolto, Aula luettelee.

Lapsilla ja nuorilla on oma käsityksensä kuntaidentiteetistä ja kotiseudusta, ja heidän tulevaisuuttaan pitää olla rakentamassa.

- Siksikin on tarpeen, että nuoriso myös tietää ja heille kerrotaan ymmärrettävästi uudistuksista. Tarvitaan vuorovaikutusta sukupolvien välillä, jotta uudistuksesta tulisi kaikkien kannalta hyvä.
- Aulan mielestä tekemistä riittää niin Suomessa kuin ulkomailla lasten ja nuorten aseman parantamiseksi.
- Into pitäisi saada ohjattua myös konkreettiseen päätöksentekoon kunnissa ja seurakunnissa. Iso haaste on se, että ylipäättään virkamiehet ja päättäjät puhuisivat lapsille ja nuorille ymmärrettävää kieltä.

Lapsiasiahenkilöt tätä päivää

Lasten oikeudet voidaan kiteyttää näihin kolmeen YK:n lapsen oikeuksien periaatteeseen: suojelu, osuus resursseista ja osallisuus.

Suomi on hoitanut Poikien ja Tyttöjen Keskuksen kouluttajan ja päätoimittaja Juha Kinasen mukaan hyvin suojelun ja määrärahan. Sitä vastoin Suomea on huomauteltu osallisuuden heikosta rakentamisesta.

Kinasen mukana Lasten oikeuksien juhluvuosi pani myös kirkossa alkuun uusia hankkeita.

- Kirnujärjestöjen hanke lähti kolmiosaisena liikkeelle. Oli juhluvuosi, kättä päälle -sopimus, tuli nuorten äänioikeus ja viimeisenä lasten vaikutuksien seuraaminen kirkon päätöksiensä teossa.

Kirkko on mennyt Kinasen mielestä etukenossa antamalla äänioikeuden 16-vuotiaille seurakuntavaaleissa.

- Kirkko on tässä kuunnellut nuoria. Valtion puolelta on ilmiöstä kiinnostuttu.

Kirkko on toki nostanut nuorten ääntä esille, mutta osallisuuden näkökulma ei ole toteutunut toivotulla tavalla.

- Seurakunnissa on tehty hyvää työtä, mutta nuoret pitäisi saada mukaan päätöksentekoon, suunnitteluun, budjetin laadintaan ja toiminnan suunnitteluun.

Päätöksenteon vaikutuksien seuraaminen on lähtenyt kasvuun kirkossa. Lapsiasiahenkilöitä on lähes 100 seurakunnassa 160.

- Lapsiasiahenkilöt tuovat seurakunnissa lasten ja nuorten näkökulman mukaan kaikkeen toimintaan, myös muualle kuin perinteiseen lapsi- ja nuorisotyöhön. Lapsiasiahenkilöiden valinta on osa lasten ja nuorten osallisuutta tukevaa, seurakunnallisten palvelujärjestöjen ja kirkkohallituksen Näyn ja kuulun -hanketta.

Kokeilkaa lapsivaikutusten arviointimenetelmää osana seurakuntanne toimintaa ja päätöksentekoa.

Toimikaa näin:

- * Nimetkää kaksi lapsiasiahenkilöä, työntekijä ja luottamushenkilö.
- * Valitkaa jokin asia/toiminta/päätös, jossa haluatte kokeilla vaikutusten arviointia.
- * Lapsiasiahenkilöt tutustuvat päätöksen taustalla olevaan aineistoon.
- * Valitkaa vähintään 2–3 vaihtoehtoista toimintamallia eli päätösvaihtoehtoa.
- * Lapsiasiahenkilöt arvioivat, millaista erilaista tietoa päätöksen tueksi tarvitaan.
- * Lapsiasiahenkilöt arvioivat, miten lasten ja nuorten kuuleminen tulisi toteuttaa.

www.lapsivaikutukset.fi